

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Богач Вадим Миколайович

здобувач ступеня вищої освіти PhD,

Одеський національний технологічний університет

Аграрний сектор України має фундаментальне значення для економіки держави, а від його стану і розвитку залежить не лише продовольча безпека, а й експортний потенціал країни. За умови стабільного зростання сільськогосподарські підприємства виконують важливу соціальну функцію: здійснюють внесок у підвищення рівня життя сільського населення, покращення стану та модернізацію інфраструктури та сприяють створенню нових робочих місць. Однак, в умовах фінансової кризи сільськогосподарські підприємства перебувають на межі власного існування та не мають змоги належним чином впливати на розвиток і підтримання життєдіяльності сільської місцевості.

Відтак, дослідження джерел формування фінансового потенціалу в сільськогосподарських підприємствах є одним із ключових завдань, оскільки саме завдяки ним підприємства мають можливість економічно зростати та допомагати українському селу.

Одним із дієвих напрямів удосконалення управління формуванням фінансового потенціалу є диверсифікація їх джерел. Для ефективного управління процесом диверсифікації джерел формування фінансового потенціалу необхідно враховувати їх класифікацію на внутрішні і зовнішні джерела (рис. 1).

Варто детально розглянути декілька основних джерел фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства задля розуміння його формування. Чистий прибуток сільськогосподарського підприємства є фінансовим показником, що дорівнює сумі грошових коштів отриманих підприємством з доходу після сплати усіх обов'язкових платежів до бюджету. За результатами сільськогосподарського року, в залежності від організаційно-правової форми і статуту підприємства чистий прибуток розподіляється між його власниками у формі дивідендів або залишається у розпорядженні компанії, як нерозподілений прибуток.

При цьому чистий прибуток сільськогосподарського аграрного підприємства може бути використаний для купівлі сільськогосподарської техніки чи виробничих споруд, з метою подальшої мінімізації витрат на їх оренду. Кошти з чистого прибутку підприємства можна спрямувати для закупівлі високоякісного посівного матеріалу, високоякісних імпортних добрив та засобів захисту рослин, тим самим збільшуючи врожайність.

Крім цього, скерувавши чистий прибуток на збільшення фонду оплати праці, аграрна компанія, залучивши висококваліфікований персонал, зможе отримати економічну вигоду.

Рис. 1. Класифікація джерел формування фінансового потенціалу підприємств

Джерело: сформовано автором на основі узагальнення матеріалу джерела [1; с. 118]

Щодо амортизаційних відрахувань як внутрішнього джерела формування фінансового потенціалу підприємства, варто зазначити, що вони не збільшують суму власного капіталу компанії. Однак, за рахунок високої вартості основних засобів і нематеріальних активів – виступають засобом реінвестування.

Здійснюючи нарахування амортизаційних відрахувань основного засобу, сільськогосподарське підприємство включає їх в свої витрати, які надходять в обіг капіталу у складі отриманого доходу за реалізовану сільськогосподарську продукцію. Перевагою амортизаційних нарахувань, як джерела реінвестування в основний та обігових капітал є те, що він існує при будь-якому фінансовому становищі підприємства і завжди залишається в його розпорядженні.

Розглядаючи в якості джерела формування фінансового потенціалу підприємства кошти, отримані від продажу цінних паперів, потрібно зазначити, що на нашу думку, таке джерело не може суттєво визначати загальну структуру джерел фінансового потенціалу, оскільки не всі аграрні підприємства в силу особливостей і різноманіття організаційних форм господарювання мають можливість застосовувати такий

інструмент. Але, якщо цінні папери у сільськогосподарському підприємстві все таки наявні, кошти, отримані від їхнього продажу, стануть додатковим фінансовим ресурсом для фінансування поточної господарської діяльності чи можуть бути залученими до нових інвестиційних проектів.

Ще одним внутрішнім джерелом формування фінансового потенціалу може виступити страхове відшкодування збитків. Враховуючи те, що галузь сільського господарства залежить від великої кількості зовнішніх факторів, страхування основних засобів, активів, посівів, врожаю, сільськогосподарських тварин, – може допомогти підприємству продовжити діяльність після настання негативних подій, що призводять до втрати майна та продукції.

З початком повномасштабної війни, страхування в сільському господарстві є, як ніколи, актуальним. Застраховані підприємства у випадку настання негативних обставин, матимуть можливість повернути частину коштів за пошкоджене майно, тим самим зберегти наявний фінансовий потенціал.

Щодо зовнішніх джерел формування фінансового потенціалу потрібно звернути особливу увагу на пайові та інші внески фізичних чи юридичних осіб, кредити та позики банківських установ, бюджетне фінансування. Завдяки отриманню безвідсоткової поворотної фінансової допомоги від фізичних, юридичних осіб, засновників підприємства чи банківському кредитуванню, підприємства мають можливість поповнити обігові кошти.

До прикладу, основна маса вирощеної сільськогосподарської продукції на території України реалізується в літній період, одразу після збору врожаю, що призводить до зменшення ціни такого товару за рахунок великої кількості пропозицій на ринку. Залучивши додаткове фінансування для поповнення бюджету підприємства на цей період, сільськогосподарський товаровиробник матиме можливість реалізувати свою продукцію взимку, коли попит перевищує пропозицію та ціна на його товар стане в рази вищою.

Не варто залишати без уваги також і участь держави у фінансуванні аграрного сектору. Так, Кабінет Міністрів України вніс зміни до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва, який визначає параметри програми «Доступні кредити 5-7-9 %»: «...було знижено максимальну суму кредитування на цілі фінансування оборотного капіталу до 5 млн гривень. Ліміти на інвестиційні цілі залишаються без змін. ... Уряд змінив ліміт кредитування галузі тваринництва, збільшивши його до 150 млн грн» [2]. Вказані до програми зміни затверджують порядок надання Кабінетом Міністрів України державних гарантій для забезпечення часткового погашення зобов'язань

за кредитами, що надаються мікропідприємствам, та суб'єктам малого і середнього підприємництва.

Але, враховуючи сезонність у діяльності сільськогосподарських підприємств, слід зазначити їх життєву необхідність мати можливість поповнювати власний оборотний капітал у період зупинки робочого періоду, у тому числі і за допомогою кредитного інструменту. На нашу думку, зменшення ліміту кредитування підприємств згідно вищезазначеного Порядку з метою фінансування їх оборотного капіталу до 5-ти мільйонів гривень може негативно вплинути на невеликі фермерські господарства, малі та середні агропідприємства, що не мають таких достатніх потужностей для забезпечення непередбачуваних витрат протягом року, як великі агрохолдинги.

Також, варто згадати про впровадження грантових програм підтримки держави. З 1 липня 2022 року стартувала нова урядова програма «Робота». Через «Дію» можна подавати заяви на безповоротні гранти на створення власної справи, розширення малого й середнього бізнесу, отримання нових навичок для кар'єри. Грантова програма зі створення або розвитку садівництва дозволяє залучити від 140 тис. до 400 тис. грн на один гектар. Площа території саду має бути від 1 до 25 га (на земельній ділянці або на суміжних земельних ділянках). Основна умова - створення нових робочих місць або залучення до роботи у фермерському господарстві нових членів господарств. Цими коштами можна оплатити витрати, які пов'язані з проектом. Грантова програма зі створення або розвитку тепличного господарства допоможе залучити аграріям до 7 млн. грн [3]. Уряд намагається підтримувати сільське господарство, однак, ця підтримка не відбувається на загальногалузевому рівні, а здійснюється лише в певних галузях аграрного сектору, як у даному прикладі – садівництві.

Висновки. Диверсифікація джерел фінансування сільськогосподарського підприємства відіграє ключову роль у формуванні фінансового потенціалу та становленні такого підприємства як конкурентоспроможного гравця на ринку аграрних товаровиробників і, певною мірою, незалежного від зовнішніх негативних факторів суб'єкту підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Васківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.
2. Бігун Н. Уряд переорієнтовує програму «Доступні кредити 5–7–9%» на інвестиційні цілі. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-pereorientoivuie-prohramu-dostupni-kredyty-5-7-9-na-investytiini-tsili-nadiia-bihun> (дата звернення 30.09.2025 р.)
3. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства. Грантова підтримка господарств. URL: <https://dotacii2019.minagro.gov.ua/>